

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKAN-
DE nr 2/1987-88 med anledning av ltl
Mirjam Öbergs m.fl. hemställnings-
motion till landskapsstyrelsen angåen-
de åtgärder för upphävande av 36 §
grundskollagen.

Landstinget har den 20 november 1987 inbegärt kulturutskottets yttrande över nämnda motion. Utskottet, som i ärendet hört vicelantrådet Gunnevi Nordman, ordföranden för läroplanskommittén Per-Olof Friberg, skolinspektören Stina Cole-rus-Nordlund och f.d. eleven i Rudolf Steiner-skolan Erica Grunér, får i anledning härav anföra följande.

I motionen sägs att 36 § i grundskollagen för landskapet Åland, som antogs av landstinget den 1 oktober 1987, bör upphävas eftersom bestämmelser om betyg hör hemma i grundskolförordningen och inte i lagtexten. Paragrafen anses dessutom vara för kategorisk eftersom den inte undantar vare sig de förståndshandikappade barnen eller vitsord i kreativa ämnen som musik, teckning, gymnastik och idrott.

Kulturutskottet konstaterar, liksom motionärerna, att landstinget i oktober 1987 i andra behandling beslöt inta en ny 36 § i grundskollagen varför paragrafen helt kom att sakna skriftlig motivering.

Vid behandlingen av grundskollagen i övrigt betonades kontakten mellan hemmen och skolan mycket starkt. Som en form av sådan kontakt av informativ karaktär kan betygen fungera, förutom att de för eleven kan skapa motivation till större engagemang i skolarbetet. Rätt utformade kan betygen således, enligt kulturutskottets mening, utgöra en för alla parter positiv upplevelse.

Betyg kan vara utformade på många olika sätt. De hos oss hittills vanligaste betygen är de s.k. numeriska betygen där elevens insatser bedöms med siffror enligt en viss skala. Betygen kan emellertid också vara verbalt utformade. Elevens insatser bedöms då muntligt eller skriftligt med ord i stället för siffror. Den verbala bedömningen kan ske antingen på fastställt formulär t.ex. av den typ som numera används i Munsala och Pargas (se bifogad bilaga) eller genom att läraren själv formulerar sitt omdöme som man alltid gjort i t.ex. Rudolf Steiner-skolan.

All betygsättning bygger i någon mån på jämförelser. De av kulturutskottet benämnda klassrelaterade betygen grundar sig på en jämförelse mellan eleven och

andra elever i klassen eller årskursen. S.k. målrelaterad bedömning däremot grundar sig på en jämförelse mellan elevens prestationer och ett visst för ämnet uppsatt kunskapsmål medan de s.k. individrelaterade omdömena grundar sig på en jämförelse med elevens egna förutsättningar och tidigare framsteg.

Kulturutskottet har låtit sig informeras om vilken typ av betyg som används i övriga nordiska länder (ÅK används nedan för årskurs).

Riket:	ÅK 1-2 ÅK 3-9	Verbal muntlig bedömning Numerisk bedömning enligt 7-gradig skala. (Med tillstånd kan verbal bedömning göras t.o.m. ÅK 6. Se t.ex. Munsala och Pargas).
Sverige:	ÅK 1-7 ÅK 6-7	Verbal muntlig bedömning vid enskilda samtal med föräldrarna minst två gånger per läsår. Numerisk bedömning av kunskaper och färdigheter enligt skalan 1-5.
Norge:	ÅK 1-6 ÅK 7-9	Verbal skriftlig bedömning samt minst två föräldrasamtal per läsår. Numerisk bedömning enligt 7-gradig skala. ÅK 9 Dessutom skriftlig examen.
Danmark:	ÅK 1-7 ÅK 8-10	Verbal muntlig bedömning och information till föräldrarna genom samtal. Numerisk bedömning enligt 10-gradig skala.

Eftersom grundskollagen, under förutsättning att republikens president ger sitt godkännande, träder i kraft redan den 1 augusti 1988 har landskapsstyrelsen trots avsaknaden av motiv till 36 § sett sig tvungen att anta en grundskolförordning vari bestämmelser om betyg ingår. Enligt förordningen skall bedömning i de åländska grundskolorna ske enligt följande:

ÅK 2-3	Verbal skriftlig bedömning enligt 3-gradig skala,
ÅK 4-9	Numerisk skriftlig bedömning i skala 4-10 i såväl kunskaps- och färdighetsämnen som ordning och uppmärksamhet.

Utskottet har också fått information om den s.k. läroplanskommitténs åsikt i betygsfrågan.

Enligt kommittén bör betygen finnas kvar och ha följande utformning:

- ÅK 1-2 Verbal muntlig bedömning genom föräldrasamtal.
- ÅK 3-6 Verbal skriftlig bedömning enligt en 3-gradig skala.
- ÅK 6 Vårterminen: skriftlig verbal i 3-gradig skala och skriftlig numerisk i 6-gradig skala.
- ÅK 7-9 Numerisk skriftlig bedömning i kunskaps och färdighetsämnen enligt en 7-gradig skala. Skriftlig verbal bedömning av uppförande, ordning och uppmärksamhet. Den skriftliga bedömningen bör enligt läroplanskommittén alltid kompletteras med muntlig information till föräldrarna.

I grundskollagens 1 § anges skolans mål och uppgifter. Grundskolan skall bl.a. i sin undervisning ge sina elever sådana kunskaper och färdigheter som erfordras för en allsidig personlighetsutveckling. Skolan har dessutom till uppgift att fostra sina elever till harmoniska, ansvarskännande, självständiga och kreativa människor med förmåga att samarbeta.

Enligt kulturutskottets mening är den numeriska bedömningen för föräldrarna och eleven själv mycket intetsägande i jämförelse med en verbal bedömning av den typ som används t.ex. i Munsala. Som grund för val av olika inriktningar inom grundskolan och framförallt för uttagning till vidare studier är sifferbetygen dock fortfarande nödvändiga.

Eftersom det i lågstadiet ännu inte föreligger något behov av att rangordna eleverna finner kulturutskottet den av läroplanskommittén föreslagna betygsättningen vara den mest ändamålsenliga under förutsättning att den tregradiga skalan i årskurs 3-6 bättre beskriver elevens framsteg än sifferbetyget. Den form av individrelaterad bedömning som används i t.ex. Munsala, förklarar i vilken mån eleven presterar i enlighet med sin förmåga och bidrar därför till att ge eleven en realistisk, positiv och stärkt självbild. Detta som ligger helt i linje med den tidigare nämnda, av landstinget antagna målsättningen för grundskolan. Utskottet anser

vidare att man i framtiden bör sträva till att betygen i grundskolan i sin helhet skall vara mål- och individrelaterade i stället för klassrelaterade. I synnerhet i lågstadiet torde detta redan nu låta sig göras. Liksom i betänkandet gällande grundskollagen önskar utskottet dessutom betona vikten av kontakten mellan skola och hem. Betyg i alla former bör enligt utskottets mening därför alltid kompletteras med föräldrasamtal. Slutligen önskar kulturutskottet framhålla att den verbala bedömningen av elevens ordning, uppmärksamhet och uppförande, som enligt läroplanskommittén bör ingå i de numeriska betygen för årskurserna 6-9, enligt kulturutskottets mening med fördel kan ersättas av ett kortare verbalt omdöme gällande elevens särskilda förutsättningar och fallenhet.

Enligt kulturutskottets mening bör detta betänkandes motivering i framtiden i praktiken kunna tjäna som motivering till grundskollagens 36 §. Utskottet hyser förståelse för att landskapsstyrelsen vid antagandet av grundskolförordningen var oviss om landstingets avsikt med nämnda 36 §. Då ovissheten nu på detta sätt skingras bör landskapsstyrelsen, enligt utskottets mening, överväga att med beaktande av landstingets åsikter vidta nödvändiga ändringar av grundskolförordningen.

Ledamoten Öberg anmäler avvikande åsikt beträffande betänkandets kläm eftersom hon anser att betygsparagrafen hör hemma i förordningen men förenar sig i betänkandets motivering.

Ledamoten Nordberg anmäler avvikande åsikt beträffande betänkandets motivering eftersom han anser att betygen bör vara sådana som förordningen stadgar men förenar sig i betänkandets kläm.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet härmed vördsamt föreslå
att Landstinget med förkastande av hemställningsmotion nr 10/1987-88 måtte bringa betänkandets motivering till landskapsstyrelsens kännedom.

Mariehamn den 12 januari 1988

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Susanne Eriksson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Nordberg samt ledamöterna Fagerholm, Lindeman och Öberg.

VERBAL ELEVBEDÖMNING

Jessica Arkturs 4 Mammale skola.
 Vår terminen 19 87

PERSONLIG OCH SOCIAL
UTVECKLING:

- Följa med i undervisningen
- Komma igång med arbetet
- Ta ansvar för arbetsuppgifterna
- Bjuda till
- Sköta tillhörigheter
- Samarbeta i klassen
- Visa hänsyn
- Fungera självständigt

bra	tillfreds- ställande	bedre förbättras
☒	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☒	☐
☐	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☒	☐

BASFÄRDIGHETER:
LYSSNA:

☒	☐	☐
-------------------------------------	--------------------------	--------------------------

TALA: Förmåga att uttrycka sig

☐	☒	☐
--------------------------	-------------------------------------	--------------------------

LÄSA: Läsferdigheter
Läsförståelse

☒	☐	☐
☐	☒	☐

SKRIVA: Handstil
Stavnings
Fri skrivning

☒	☐	☐
☐	☒	☐
☐	☒	☐

RÄKNA: Huvudräkning
Mekanisk räkning
Problemlösning
Tabellen

☐	☒	☐	☐
☒	☐	☐	☒
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☒

SPRÅK:

- erforderd
- uttrycka sig muntligt
- uttrycka sig skriftligt
- språkförståelse

bra	tillfreds- ställande	bedre förbättras
☒	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☐	☐
☒	☐	☐

ORIENTERINGSRÄMNINGEN:

- Religion
- Biologi
- Geografi
- Historia

bra	tillfreds- ställande	bedre förbättras
☐	☒	☐
☐	☒	☐
☐	☒	☐
☐	☐	☐

PRAKTISKA OCH KONSTÄRLIGA ÄMNINGEN:

- Musik
  - läsa
  - föreläsning
- Teckning
  - fantasi
  - utförande
- Söjld
  - fil
  - mönster
- Gymnastik
  - aktivitet
  - resultat
  - sportmannska-anda

bra	tillfreds- ställande	bedre utför
☒	☐	☐
☐	☒	☐
☐	☒	☐
☒	☒	☐
☐	☒	☐
☐	☒	☐
☐	☒	☒

ÖVRIGT:

Under denna termin har eleven varit frånvarande _____ timmar.

Eleven uppfyller till / överstämmer i årets 5

Nästa termin börjar tis dagen den 18/08 19 87 kl 9

Mammale den 30/05 19 87

(Signaturen)

(Skolans namn)